इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४६।४४ (८०३)

ग्रंथ नाम पुरंदरे यांची हकीगत.

विषय म० गद्य.

१

श्री

(1) कैफीयत खानदानी राजेश्री रामराव त्र्यंबक पुरंधरे.

सुरसन
सुमा आर्बा सलासीन मयातेन व आलफ आ साहेबाकडून तारिख
७ माहे सपटेंबर सन १८३२ व तारिख ३ माहे जून सन १८३३ इसवी
ची दान खत आली ती पावली त्यातील हसील मजकूर कीं आ
पले खानदानीची बढती फौज व सरंजाम सुद्धां व पेशवाई कारकिर्दीत
मातबरी चालत होती व हाल कुंपणी सरकारांतून चालतील यांस कोणे
शीं काय आहे सरकारांत महशूर व्हावें याकरितां थोडक्यांत लिहून पा
ठविलें पाहिजे म्हणोन त्याजवरून बहुत मजकूर न लिहितां आ
(1A) साहेबांचे कलमी केल्या अनवय   बी तपसील.

१ आमचे मुख्य पुरुष होऊन संपादन कर्ते अंबाजी त्र्यंबक पु
रंधरे व बाळाजी विश्वनाथ असे उभयतांनीं ममतेचे पोटीं एकमे
काचे वंशास अंतर पडूं नये असें इमानें होऊन जाधवराव याज
पाशीं राहिले तेथून थोरले शाहु महाराज राजे छत्रपती याज
पाशीं गेले छत्रपती जवळ पिंगळे पेशवे आदिकरून अष्ट
कष्ट १+ प्रधान होते यांत आपणही राहून कामकाजांत बहुत काषी व
मरदुमकी करून छत्रपतीची मर्जी प्रसन्न करून घेतली छत्र
(1B) पती कृपावंत होऊन बाळाजी विश्वनाथ यास सर सुभेदारी दिली
ते काम उभयतांनीं बजावून दाखविल्या वर शेनाकर्ते असा कि
ताब दिला आणि बाळाजी विश्वनाथ यास मोकाशी गांव व आंबा
जी पंत यास खर्चास व राना गांव गल्ला या प्रमाणें बंदोबस्त करून
देऊन चालवीत होते उभयता विश्वासूक कर्तेपणा योग्य सम
जून सन ११२३ फसली चे सालीं छत्रपती महा[illegible] यांनीं बा
(1C) ळाजी विश्वनाथ यास पेशव्याची मुख्य प्रधान पद देऊन खि
खिलत १+ ताब दिली व आंबाजी पंत यास पेशव्याईची दिवाणगिरी महु
जुरची मुतालकी ही दोन कामें देऊन खिलत दिमत दिली तेनेकेस आंबा
जी पंत यास जातीस रुपये चालीस हजार रुपयांचा सरंजाम दिला
या काळीं मुलुख बेराण जुजबी वसूली पंचवीस तीस कोसांवर

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(२)

फ

गांव आणि दमाजी थोराथ हिंगणगांवकर या सारखे मुरास द

मवास यास उपद्रवामुळें रयत लोकांस इजा लागोन वस्ती व मनुष्य

खराब लावणी नाहीं असें होऊन सरकार अमदानी सिकस्त व

खराबी बहुत सबब लावणी आबादी विसी पेशवे व पुरंदरे यांनीं

मसलत करून रयत लोकांस कौल देऊन आपण फौज सरंजा

मानिसी मुलकांत फिरूं लागले येणेंकरून रयतेस भरंवसा ठे

ऊन व ~~[illegible]~~ साहेब व आबादी जवळ जवळ होऊन लावणी उगणी

(2A) जमून सरकार अमदानी होऊं चालली दरम्यान सन ११७८

फसलीचे सालीं दमाजी थोराथ यांनीं दंगाबाजी करून पेशवे

व पुरंधरे यास कैद करून नसदी मनस्वी करूं लागला त्या

प्रसंगी आंबाजी पंत यांनीं पेशव्यास इजा लागूं न देतां आपले

जामीनवर ते सर्व

(2B)

(2C)

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(3) 2

तसदी सोसली यारागानें थोरले यानें कोरेगांवी सांउ-
दस लावून आंबाजी पंत पुरंदर याचे अंगाचें मांस तो-
डलें या प्रमाणें अनेक प्रकारची सखती सोसून त्यांत
कारखान करून पेशवे सह आपण सुबक ठेवून फौज
सरंजामाची तयारी करून उमाबाईनिशी दमाजी वर
हिंगण गांवीं चालून जाऊन गढीवर हल्ला करून दमा-
(3A) जीस कैद करून गढी पाडून त्याजाग्यावर व गांवा-
वर गाढवाचा नांगर फिरवून गैर उपयोगी केली.
दमाजी वगैरे बंड मोडून टाकिली तसें करून
रयतेस सुख मुलूख आबाद सरकार जमेची
अमदानी झाली मोगलाई व कर्नाटिक वगैरे सं-
(3B) स्थानी यांशीं लढाया करून त्याचा मुलूख कब-
ज्यांत आणून सरकार अंमल बसवीत चालले
अशी न्याकीस्तानी वर दुःख पराकाष्ठेची सेवा
चाकरी पाहून सरकार महाराज छत्रपतीची पूर्ण
कृपा होऊन तुम्हाला सख्याचाच कारभावाची
खत्यार-
पदस्तोर पेशवे व पुरंदरे यांस दिला सन ११२८
(3C) चे साली बाबाजी विश्वनाथ हे इहलन शीन सोले
नंतर त्याचे वडील पुत्र बाजीराव बल्लाळ उर्फ थोरले
बाजीराव साहेब व अंबाजी पंत पुरंदरे ~~आले~~
* असे सातारीयास गेले उभयतास पदस्ती प्रमा-

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

णें छत्रपतींनी वस्त्रें दिल्हीं राज्य कारभार पूर्व
(5) वत प्रमाणें चालले सन १७४० चे साली अंबा-
जी पंत काशी यात्रेस जाण्यास निघाले तेव्हां
हुजूर मुतालकीचे कामावर वडील पुत्राचे चिरं-
जीव त्रिंबकराव सदाशीव व धाकटे पुत्र मल्हा-
रराजी अंबाजी या उभयताचें वय लहान सबब
मुबदला आपले बंधू तुको त्रिंबक याचे पुत्र म-
(5A) ल्हार तुकदेव हे पुलणे यास छत्रपतीजवळ ठेवून
निघोन गेले सन १७४५ चे साली यात्रा करून ये-
तांना देशीहून बाजीराव साहेब पेशवे फौज सरं-
जामानिसी हिंदुस्थान प्रयती (प्रांती) अजमेर पावेतों
गेले तेथें पेशवे यासी भेटून उभयता जामानिसी
(5B) देशीं आले पेशवे व पुरंदरे यांस मिळाला नाही
सन १७४८ मजकुरी अंबाजी पंत याचा काळ झाला
यासी वडील पुत्र स्वामी (सदाशीव) व अंबाजीचे पुत्र त्रिंब
क राव सदाशीव नानू व धाकटे पुत्र मल्हारराजी
अंबाजी एकत्र कृपेणे प्रमाणें आमचे वडावडिल पुत्र
अंबाजी त्रिंबक याची कारकिर्द त्यांत सदाशीव
अंबाजी गुजरल्या वर-१ आमचे चवथे पुरुष त्रिंबक
(5C) राव सदाशीव उर्फ धाकटे नाना साहेब व मल्हाराजी
अंबाजी यास पुत्रनिलकंठ महादेव उर्फ थोरले

(5)

अबासाहेब हे सिबर्ग कुटुंबासह एकत्र यांत
माहादाजी अंबाजी यास बाजीराव बल्लाळ पेशवे
याणीं आपले सखे बंधु मानून त्रिंबकराव स-
दाशीव व निळकंठ महादेव यास चिरंजीव म्हणो-
न पत्रीं अलकाब लिहूं लागले महादोबाबाबा

(5A)

व निळकंठ महादेव यांची नेमणूक व कामें अ-
लाहिदा नेमून सरकार कामें नेमलीं त्याचा
मदुमिकीचा? + मर्दीम मंदा वगैरे मजकूर चिरंजीव राजश्री माधवराव (दुमिकीचा+)
निळकंठ हल्लीं आहेत त्याज कडील कैफियतींत
लिहिला.

(5B)

(5C)

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(६)

3 येईल आमचे त्रिंबकराव सदासीव उर्फ धाकटे नाना साहेब असे म्हणत

होते कारण बाजीराव पेशवे यास वडील पुत्र बाळाजी बाबुराव यास थो

(6) रले नाना साहेब असे म्हणत होते सबब यास धाकटे नाना साहेब अ

शी प्रसिद्धि चालली यास छत्रपतीनी आपले जवळ हुजूर मुताल

कीचे कामावर हुशार मसलतगार म्हणून ठेविले- राजआज्ञेचा

हुकूम यानी चालवावा- छत्रपतीचे सरकार मोठे मोठे सरदार

उमराव लक्षावधी फौजा बाळगून सरकार काम करणारे मोही

(6A) मसीर त्याजकडुन हिंदुस्थान, मोंगलाई, गुजराथ, कर्नाटक, देश

वगैरे प्रांतातून राजकारभार प्रकर्णी वगैरे मसलतीचीपत्रे

नद्या

आल्यास त्याची तोडजोड करून अनेरे सरकार लक्षांत राही

अशी देऊन जरुर पडल्यास फौज घेऊन जाऊन थोर मसलती

नेपरस्थान कबजी आणून सरकार फत्ते करून येत होते याप्र

बंगा

माणें मोंगलाई, हिंदुस्थान कर्नाटक गुजराथ परस्थान बधा

(6B) लाफी रंगान तमाम संस्थानावर सावबसनें दौलतीची तरबिं

वाअगुजुनी करीत होते त्याकार किर्दी तात्रिंबकराव सदाशीव

रंजा

याचीजातीस साली नाते नांनसरंजाम वगैरे बिनपसील-

आवला सन सबा सितैन मयाव आलफ सन १२७६

नक्त वमहाल

१ भत्ता सरंमजाम सगाव १ पालखीचा सरंमजाम रखाल

१२८३६३॥।

गल्लाहरजिन्नस खंडी केली २ फरासखाना डेरे राहुट्या कनाती

२४॥=॥।

(6C) बिछोबे वगैरे

१ नौबत खर्च किडसामान १ कुरणे गायरान

दरसाल माहा ८७॥१२

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and Yashwantrao Chavan Pratishthan

२ छावणीसरंमजाम

(२) १ कोणत्याहीदेशांतूनकेलीजिन्नस

वजनीवकापडलागेलते

आणावेत्याचीजकांतमाफीची

रस्लकें

खेरीजइनामजमिनी वमौजेगराडवमौजे टेकवडी वगैरे

गावच्यापाटीलक्या प्रमाणे सनपत्रक सुध्दा बुके दिलीरसीवाय

(२अ) मोहीम सीर आसल्यास फौज बलवा जिमाखर्चे कध्धां

सरकारांतून चालवावा याप्रकर्णी गुह्यार्थपत्रं छत्रप

ती रपेशवे यांनी लिहावी यातील आर्थ तेकाळीतेच

णार
समजपत्र याप्रमाणे त्रिंबकराव सदाशिव उर्फ धाकटेना

नासाहेब यांनीकारकीर्दसंपली आली.

(२ब) १ आमचे तीसरे पुरूष महीपतराव त्रिंबक उर्फ बजाबा

साइब यांचे नावे । त्रिंबकरावसदाशीव यांचा सरंमजाम

वगैरे कायमराहून बाहादर दारी चालली पुढे नारायणराव

बल्लाळपेशवे वराघोबाजीराव पेशवे यांत कलहलागून

दोन्ह पक्ष झाले हे उभयतां पुरंदरे यांस रिरवसमान

ममतेशील उभयतांकडून पत्र आगर सांगणे आल्यास उ

भयतांचे मनो भावाप्रमाणे धारणे राखोन वर्तनपूर्ण करीतअस

तां याउभयतांत आली भीकर्दावापडून नारायरावबल्लाळ

यांनाइहिकालझाला स्त्रीगरोदर जेवेळेससखाराम

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

४ भगवंत

४A

४B

४C

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

८ (९) २ याचे

वोकील इकडील पदरचे कारभारी करीत होते व

(९) बाळाजी जनार्दन उर्फ नानाफडणीस यांचे अंतरं

गल्कपर भावे कारभारा मुळें द्वेष वाढून पेशवे पदर

चे शिंदे होळकर यास नानांनी मिलाफी करून वो

कीलयाची कुमक पुरंदरे ठेवितील. असा भाव जा

(९A) णून बजाबा साहेब व वकील यास सरकारांतून

कैद केलें. आणि दरोबस्त सरंजाम जप्त केला

मागें त्याची मानकरी आबई साहेब पुरंदरे संस्था

(९B) नी त्याचा दानधर्म, व्रताचरण, ब्राम्हणसंतर्पण, विशेषत्या

निमित्त पंधरा हजार रुपयांची सरंजाम व इना

म होती ती व वतन व आणखी इनाम जमिनी व

शेव, फसकी कसबे सासवड येथील इनाम देऊन

(९C) आबईसाहेब याचा बंदोबस्त ठेविला. नंतर कां

हीं दिवसानी बजाबासाहेब यास सोडले. ते वे

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(10)

आराम होऊन लोकास कैलासवासी झाहले

व आबईसाहेबास देव आज्ञा झाली. व तेंव्हां

(10) पुरंदरे यांचे पुर्व स्मरण आमचे तीर्थस्वरूप

त्रिंबकराव यास बजाबासाहेबयांचे दत्तक करून

पंधराहजार रुपयांचासरंजाम व इनामज

(10A) मीन कदीम व नुतन व पाटिलक्या व शेवफसकी

सुद्धां कायम करून सरकार ठेविली. हीकारकि

र्द महिपतराव त्रिंबक याची.

(10B)
त्रिंबकराव
१ आमचे दुसरेपुरुष तिर्थरूप महिपतराव उर्फ बा

लक
नानासाहेब यास दत्तमान करून घरजिंदगीव

इनामजमिनी व पाटिलक्या वगैरे व पंधराहजा

व
राचासरंजामाचा वतन पेशवे यांनी कायमठे

(10C) ऊन चालविले. प्राचिन मजकूर लिहिले प्रमाणे

(11)

तेन चालावें हे सवाईमाधवराव नारायण पेशवे यांचे मनां

(11) त वागले. परंतु शिद्धीस न जाता सवाईमाधवराव

यास देव आज्ञा झाली. त्या ठिकाणीं बाजीराव

रघुनाथ पेशवे कायम झाले. आणि राज्यकारभार

चालवूं लागले. त्या कारकिर्दीत धामधुमीचा

(11A) प्रसंग होऊन यांच्या मातुश्रीयांचीं बंडें होऊन त्यांतु

न शिवाजी यशवंत व बाळकृष्ण गंगाधर असे बहु

तपथकी लोक जागा जागा मवासी करून गावग

(11B) न्ना खंडवासींवारानीं कबाडलूट करून रय

तेस इजा देऊन मुलूख ओसाड पडावा असा प्रसंग

आला ते समयीं ए विशीं बंदोबस्त करावयाजोगा

आपले ममतेशील योग्यतेबरोबर कर्ता बलत्तर

(11C)

जमाव असें मनांत आणून त्रिंबक महिपल पुरंदरे

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai "

(12)

यांचीजातीची नेमणूक ५०००० व खासपत्नाची (तका) नेम

(12) णूक पसतीस हजार एकूण ८५००० सरंमजामेद्

ऊनपूर्व इनामें व पाटिलक्या वतनसुद्धां कायमठे

ऊन जरिपटका व मुतालकी शिका व फौज हुजु

रांतपागा व इलक (प्रथम) शिलेदार व सरदार समेत

(12A) रुवाजमा देऊन सक्त दरी लिहिले बंडवाल्या

चे पारपत्य करावें व मुलुख आबाद करावा ऐसें

कार्में नेमून (सांगितलेले) आज्ञेवरून मान्य करून त्याप्रमाणें

(12B) निघोन बंडवाल्याचे पारपत्य करून पराभव

केला. तो पळाला. त्याचा दंगा झाला-ले. हां

आमचे तीर्थरूप यास छत्रपती

(12C)

(13)

५ जवळ बंदोबस्तास ठेवून बाजीराव साहेब वसईस गेले
तेथुन कुंपणी सरकारचे पलटणे बरोबर आणोन रा-
(13) ज्याचा कारभार बंदोबस्त करून चालविला छत्रीप-
तीपासुन आमचे तीर्थरूपास जवळ आणून ठेविले
साठहाजाराचा सरंजाम व इनाम [illegible]मीनी व व[illegible]-
पाटीलक्या व पेशवे फसकी सुध्दां कायम ठेविले तेल
दाई आखेर चालले पुढें कुंपणी सरकारचा अंमल झा
(13A) ल्यावर पंचवीस हजार रुपयांचा सरंजाम जातीस का-
यम करून दिल्हा तो तीर्थरूपाचा आजकाल पावेतो चालला.
कलम १ आम्ही रामराव त्रिंबक इंग्लीं आसाहेबांनी
स्वतांतला तकर लिहिला आहे कीं पूर्वी आपली मालबरी चा-
७ लत होती त्यांत व इकडील आताचा सरकारातून
(13B) मालबरी चालती यांत फरक किती आहे तो लिहून
पाठवावा असे हासिल त्यास आमचे वडीलापासून मालब
री पेशवे आखेर पावेतो बहूत चालत होती तो मजकू
र जर लिहिला आहे याजवरून दिल्हांत येईल आमचे
वडील ठोकां केलासवासी झाले तेचक्षणी दहा हाजार रु
(13C) पयाचा सरंजाम आम्ही औरस पुत्र असतां सरकारां
नीं कमी केला दौलत संमध खर्च कमी नाहीं देणें दा-
राचा पेच सुटला नाहीं मौजे गराडे येथील पाटीलकीसि
करून साली हुर्मती प्रमाणें बोलणें राहत नाहीं हे डाल सर-

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(15)

कारा~~कडील~~तून आमचे मालबरींत फार किमती आहे या-

राज्यासाठीं आमचे वडीला पासून मेहनत कशी आहे

(14) आमची ही उमेद आ साहेबांनीं ~~दिसून~~ लावत आणण्यास-

आहे.

स[illegible]द कारकी[illegible]वार मजकूर दिलीं तें आला पा-

हिजे. तारीख २७ माहे जुलई सन १८३३ इसवी श्राव

ण शुध्द १३ शके १७५५ छ ११ माहे रबीलावल.

(15A)

(15B)

(15C)

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com